

ПРАВОВА ПРИРОДА ЕТИЧНИХ КОДЕКСІВ ПРОФЕСІЙНИХ СПІВТОВАРИСТВ

У статті на підставі сучасних теоретичних розробок та аналізу чинного законодавства України досліджується система соціальних норм, їх класифікація у юридичній літературі, зокрема корпоративних норм, їх особливості в порівнянні з нормами права за походженням, порядком прийняття, за адресатами, на яких вони поширюються, вольовою ознакою, формою зовнішнього вираження, специфікою санкцій та пропонується авторське розуміння правової природи етичних кодексів професійних співтовариств.

Ключові слова: соціальні норми, класифікація соціальних норм, правила етичної поведінки, етичні кодекси професійних співтовариств.

Постановка проблеми. Однією з головних умов існування громадянського суспільства і фактором, що визначає ефективність його функціонування, є механізм взаємодії права з іншими соціальними нормами. Відносини у суспільстві опосередковуються різними соціальними регуляторами, що, як відомо, залежать від сфери регулювання.

Вивченню цього питання у минулому та у сучасній літературі неодноразово приділяли увагу представники юридичної та інших суспільних наук, у тому числі С. С. Алексєєв, С. А. Алійник, Т. Е. Василевська, В. В. Головченко, Т. В. Кашаніна, Б. Лепко, В. Л. Медведєва, В. С. Нерсесянц, П. М. Рабінович, М. І. Рудакевич, О. Є. Фіногентова, О. Г. Рогова, Є. В. Полозков, Г. Л. Чайка, М. В. Черепанова та інші дослідники.

Як зазначає В. С. Нерсесянц, соціальні норми втілюють у собі ті форми і засоби, за допомогою яких здійснюється регуляція поведінки і суспільних відносин людей, що виражають об'єктивну потребу будь-якого суспільства в упорядкуванні дій та взаємовідносин його членів, у підпорядкуванні їх поведінки соціально необхідним правилам [1].

У юридичній літературі соціальні норми класифікують відповідно до різних критеріїв: за змістом відносин, що регулюються; за походженням; за способами формування; за способами забезпечення та ін.

Найбільш відомою є така класифікація соціальних норм: моральні, релігійні, звичаєві, правові, політичні та корпоративні.

Іноді виділяють також естетичні норми, норми етикету (у тому числі й дипломатичного), економічні, технічні [2].

Корпоративні норми можна визначити як правила поведінки, що встановлюються та охороняються корпоративною організацією, розповсюджуються на нормативно визначене коло осіб, забезпечені засобами корпоративного впливу і спрямовані на реалізацію корпоративних інтересів організації.

Як зазначає у своєму дисертаційному дослідженні С. А. Алійник, природа корпоративних норм полягає, з одного боку, у здатності самостійно регулювати

корпоративні відносини, а з другого боку, в їх залученні до механізму правового регулювання, де вони виступають як допоміжний по відношенню до норм права елемент і діють з метою комплексного й ефективного регулювання корпоративних відносин. Подібна інтерпретація корпоративних норм дозволяє включити до їх системи локальні норми, а також гарантувати несуперечність розвитку даного інституту [3].

Т. В. Кашаніна класифікує корпоративні норми, виходячи із суб'єктного складу, на:

1) несоціальні корпоративні норми, які регулюють ставлення членів корпорації до будь-яких матеріальних об'єктів, що використовуються в їх діяльності. Серед них можна виділити:

- норми технічні (наприклад, правила роботи з персональним обладнанням, правила експлуатації «Х» – агрегату, машини та ін.);
- санітарно-гігієнічні (наприклад, правила прибирання приміщень після закінчення роботи);
- фізіологічні (наприклад, інструкція щодо порядку носіння літнього та зимового форменого одягу);
- біологічні (наприклад, щодо порядку використання респіраторів в період масової епідемії грипу) та ін.

Несоціальні норми, серед яких найбільш значущими є норми технічні, – це правила поведінки, що визначають способи і прийоми впливу людини на матеріальний світ;

2) соціальні корпоративні норми – це правила поведінки, видані на підприємстві, що регулюють відносини між людьми (працівниками, співробітниками корпорації і кредиторами, між співробітниками корпорації і клієнтами та ін.) [4].

Запропонована С. А. Алійником класифікація корпоративних норм, заснована на виявленні функціональних взаємозв'язків об'єкта дослідження, призначення, співвідношення з іншими видами соціальних норм, дозволяє класифікувати корпоративні норми в залежності від:

- предмета, з приводу якого виникають регульовані ними корпоративні відносини (організаційно-особистісні, організаційно-технічні);
- залучення до механізму регулювання правових відносин (юридично значущі та юридично нейтральні);
- за ступенем визначності диспозиції правової норми, з якою вступає у взаємодію корпоративна норма (визначені, допоміжні та доповнюючі корпоративні норми);
- сфери діяльності та цілей корпоративної організації (норми господарських товариств, норми самоврядних організацій, норми некомерційних організацій, норми державних організацій, норми політичних об'єднань, норми релігійних і суспільних організацій [3]).

Через професіоналізацію праці, що поглиблюється, перед спеціалістами різних напрямів усе частіше виникають моральні колізії, вирішити які, спираючись тільки на професійні знання, неможливо [5].

Тому головним завданням розробників етичних кодексів є формулювання і впровадження у професійне середовище принципів і норм корпоративної етики, що спрямовані на вирішення морально-етичних проблем та спірних ситуацій, попередження зловживань у різних сферах професійної діяльності.

На сьогодні у більшості держав світу багатьма професійними спілками прийняті різноманітні кодекси професійної етики [5; 6].

Кодекси професійної етики містять упорядковані приписи етичного характеру, що доповнюють положення законодавчих актів, які регламентують діяльність суддів, прокурорів, адвокатів, фармацевтів, лікарів, журналістів, інших представників найбільш важливих та соціально значущих професій. Про це прямо зазначено у деяких актах. Також існують міжнародні етичні кодекси для працівників музеїв, товариства Червоного Хреста та в рамках інших міжнародних професійних об'єднань [6].

До основних причин, що обумовлюють прийняття етичних кодексів, слід віднести практичну неможливість урегулювати на законодавчому рівні всі аспекти професійної діяльності співтовариств шляхом простого закріплення прав і обов'язків, без урахування особливостей професійної поведінки окремих груп спеціалістів.

Крім того, механізм прийняття етичних кодексів без участі держави є способом упорядкування відносин усередині громадянського суспільства силами самого суспільства, що свідчить про перевагу норм приватного права над нормами публічного права і виступає показником зрілості суспільства [6].

Але це не означає, що держава відсторонена від впливу на їх формування. Яскравим прикладом є Закон України «Про правила етичної поведінки» від 17 травня 2012 р. № 4722-VI, яким визначені керівні норми поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, під час виконання службових повноважень та порядок притягнення їх до відповідальності за порушення таких норм [7].

Цілком виправданим є правове регулювання відносин щодо етичної поведінки таких суб'єктів, як Президент України, Голова Верховної Ради України, депутати будь-яких рівнів, державні службовці, професійні судді, військові посадові особи Збройних Сил України, посадові та службові особи органів прокуратури тощо. Встановлені статтями 5–17 Закону правила етичної поведінки: законність, пріоритет інтересів і недопущення конфлікту інтересів, політична неупередженість, толерантність, утримання від виконання незаконних рішень та доручень, запобігання одержанню неправомірної вигоди або дарунка (пожертви) та інші є правовою основою для кодексів чи стандартів поведінки вказаних суб'єктів [7].

Окремими професійними групами юристів були прийняті: Кодекс суддівської етики, затверджений XI черговим з'їздом суддів 22 лютого 2013 р.; Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури, схвалений Всеукраїнською конференцією працівників прокуратури 28 листопада 2012 р. та затверджений наказом Генерального прокурора України від 28 листопада 2012 р. № 123, Кодекс професійної етики працівника державної податкової служби України, затверджений наказом ДПА № 59 від 7 лютого 2006 р., та деякі інші [8; 9; 10].

Тобто правила щодо етичної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування та професійних кодексів чи стандартів поведінки, прийняті суб'єктами, вказаними у ст. 2 Закону № 4722, на підставі Конституції України, міжнародних договорів України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» та інших нормативно-правових актів, не можуть їм суперечити і є обов'язковими.

Такі професійні кодекси, стандарти, правила є обов'язковими при проведенні оцінки, атестації, зарахуванні до кадрового резерву, призначенні на посаду, а також для оформлення характеристики чи рекомендації.

Але що стосується правил професійної етики адвокатів, нотаріусів, журналістів, лікарів, фармацевтичних працівників тощо, вважаємо, що ці вимоги повинні враховувати кілька обставин. Ці обставини, пов'язані, по-перше, з фактором легалізації їх відносин з державою на підставі норм права, тобто державного регулювання діяльності (реєстрація, ліцензування, допуск до професії, облік, звітність та ін.); по-друге, із взаємовідносинами з третіми особами (клієнтами, пацієнтами, відвідувачами тощо); по-третє, із суто корпоративними відносинами у цих професійних групах (співтовариствах).

Розглянемо це на прикладі вимог щодо діяльності нотаріусів. Стандарти професійної етики нотаріусів були схвалені Першим всеукраїнським з'їздом нотаріусів 29 березня 2013 р. Правила професійної етики нотаріусів України, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 4 жовтня 2013 р. № 2104/5 (zareestrovani 9 жовтня 2013 р.), були розроблені на підставі Закону України «Про нотаріат» і є обов'язковими для нотаріусів. Тобто такі правила є не корпоративними нормами, а нормами права [11].

Європейський кодекс професійної нотаріальної етики був прийнятий 3–4 лютого 1995 р. на Конференції нотаріальних асоціацій Європейського Союзу. Принципи нотаріальної етики були сформульовані та затверджені на Загальній зустрічі членів нотаріальних палат Міжнародного союзу нотаріату у Мехіко 17 жовтня 2004 р. Норми та принципи цих документів передбачають більш вагомий вплив самоврядних професійних організацій на допуск до професії, встановлення етичних правил здійснення професійної діяльності, позбавлення права на зайняття нотаріальною діяльністю [12; 13].

Окремого дослідження потребують типи етичних кодексів (корпоративних, професійних тощо) в організаціях (корпораціях, банках, громадських організаціях, співтовариствах), їх цілі, цінності, встановлені в них стандарти, норми поведінки, про що є відповідні праці [14; 15; 16; 17; 18].

Головним завданням етичних кодексів є конвергенція часом діаметрально протилежних уявлень членів професійного співтовариства стосовно бажаного та такого, що слід уникати, приведення їх до спільного соціально корисного результуючого показника.

Фіксація у корпоративних нормах етичних професійних кодексів морально-етичних приписів, формалізація моральних ідеалів, специфічних для кожного з видів професійної діяльності, дозволить урегулювати цілий сектор суспільного життя за допомогою позаправових регуляторів.

Висновки. Ураховуючи викладене, вважаємо за необхідне визначити таке:

1. Аксиомою юридичної науки є те, що соціальні норми виступають родовим поняттям стосовно правових і корпоративних норм. Корпоративні норми разом із нормами права належать до основних нормативних регуляторів у суспільстві.

2. Відмінність корпоративних норм від інших соціальних норм полягає в їх суб'єктній спрямованості (впливу на коло осіб, які належать до певного професійного співтовариства), способі встановлення (встановлюються органами управління

корпоративної організації, доводяться до відома всіх учасників корпоративних відносин і діють до їх офіційної відміни або до припинення діяльності самої організації), специфічному механізмі корпоративного примусу.

3. За власною правовою природою етичні кодекси професійних співтовариств є кодифікованими нормативними актами, прийнятими представниками певної професії, що містять обов'язкові для виконання морально-етичні приписи, упорядковані відповідно до специфіки діяльності професійної спілки (співтовариства) і які регламентують професійну поведінку її учасників.

4. Вихідним нормативним матеріалом при створенні етичних кодексів є корпоративні норми. У процесі регулювання діяльності професійних співтовариств виникає взаємодія корпоративної норми і норми права, що виражається у включенні корпоративного регулятора до механізму правового регулювання суспільних відносин.

5. Етичні кодекси професійних співтовариств є нормативними, а не правовими актами, приймаються органами управління професійних співтовариств, а не державними органами, а їх виконання забезпечується властивими тільки їм неюрідичними засобами. У випадку застосування корпоративних норм етичного кодексу разом із правовими нормами певної галузі права виникає юридична відповідальність. В етичних кодексах переважають забороняючі та зобов'язуючі норми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нерсесянц В. С. Философия права : учеб. для вузов / В. С. Нерсесянц. – М. : Норма, 2009. – 848 с.
2. Правоведение : учебник / И. Н. Барциц, А. В. Васильев, Б. Н. Габричидзе и др. ; под общ. ред. Г. В. Мальцева. – М. : Изд-во РАГС, 2003. – 584 с.
3. Алейник С. А. Корпоративные нормы в российском праве : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / С. А. Алейник ; Федер. гос. образоват. учреждение высш. проф. образования Рос. акад. гос. службы при Президенте Рос. Федерации. – М., 2007. – 24 с.
4. Кашанина Т. В. Корпоративное право / Т. В. Кашанина. – М. : НОРМА-ИНФРА-М, 1999. – 486 с.
5. Букреев В. И. Этика права: От истоков этики и права к мировоззрению : учеб. пособие / В. И. Букреев, И. Н. Римская. – М. : Юрайт, 2000. – 336 с.
6. Малиновский А. А. Кодекс профессиональной этики: понятие и юридическое значение / А. А. Малиновский // Журн. рос. права. – 2008. – № 4. – С. 39–44.
7. Про правила етичної поведінки : Закон України від 17 трав 2012 р. № 4722-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2013. – № 14. – С. 779.
8. Кодекс суддівської етики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki\(1\).pdf](http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki(1).pdf).
9. Про затвердження Кодексу професійної етики та поведінки працівників прокуратури [Електронний ресурс] : наказ Ген. прокурора України від 28 листоп. 2012 р. № 123. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/kodet.html?_m=publications&_t=rec&id=113992.
10. Про затвердження Кодексу професійної етики працівника державної податкової служби України [Електронний ресурс] : наказ Держ. податк. адмін. України від 7 лют. 2006 р. № 59. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GDPI7552.html.
11. Про затвердження Правил професійної етики нотаріусів України : наказ М-ва юстиції України від 14.03.2013 № 431/5 // Офіц. вісн. України. – 2013. – № 24. – С. 531.

12. European Code of Notarial Professional Ethics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eesc.europa.eu/self-and-coregulation/full.asp?ID=61>.
13. Principles of notarial ethics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uinl.org/148/principles-of-notarial-ethics>. – Заголовок з екрана.
14. Етика ділового спілкування : курс лекцій / Т. К. Чмут, Г. Л. Чайка, М. П. Лукашевич, І. Б. Осечинська. – 2-ге вид., стер. – К. : МАУП, 2003. – 208 с.
15. Черепанова М. В. Актуализация этических кодексов в контексте современной культуры / М. В. Черепанова // Изв. Том. политехн. ун-та. – 2013. – Т. 322, № 6. – С. 92–95.
16. Финогентова О. Е. Система этических кодексов в современной России / О. Е. Финогентова, Е. В. Полозков // Вестн. Балт. федер. ун-та им. И. Канта. – 2013. – № 9. – С. 15–21.
17. Василевська Т. Е. Кодекси поведінки депутатів як інструменти підтримки депутатської етики / Т. Е. Василевська // Держ. управління: теорія та практика. – 2013. – № 2. – С. 5–13.
18. Рогова О. Г. Застосування етичних кодексів у медицині / О. Г. Рогова // Вісн. Акад. адвокатури України. – 2012. – Вип. 2. – С. 30–38.
19. Черепанова М. В. Трансформации этических кодексов в контексте современной социокультурной системы / М. В. Черепанова // Ист., филос., полит. и юрид. науки, культурология и искусствоведение. Вопр. теории и практики. – Тамбов : Грамота, 2014. – № 5 (43): в 3 ч. – Ч. III. – С. 205–207.

REFERENCES

1. Nersesyants V. S. *Filosofiya prava: ucheb. dlya vuzov* (Philosophy of Law textbook. for universities), Nersesyants V. S, M., Norma, 2009, p. 848.
2. *Pravovedenie* (Jurisprudence), Uchebnik, I. N. Bartsits, A. V. Vasilev, B. N. Gabrichidze i dr.; pod obsch. red. prof. G. V. Maltseva, M., Izd-vo RAGS, 2003, p. 584.
3. Aleynik S. A. *Korporativnyie normyi v rossiyskom prave* (Corporate standards in the Russian law), avtoref. dis. ... kand. jurid. nauk, 12.00.01, S. A. Aleynik, *Federalnoe gosudarstvennoe obrazovatelnoe uchrezhdenie vysshogo professionalnogo obrazovaniya Rossiyskaya akademiya gosudarstvennoy sluzhby pri Prezidente Rossiyskoy Federatsii*, M., 2007, p. 24.
4. Kashanina T. V. *Korporativnoe pravo* (Corporate right), T. V. Kashanina, M., NORMA – INFRA, M, 1999, p. 486.
5. Bukreev V. I., Rimskaya I. N. *Etika prava: Ot istokov etiki i prava k mirovozzreniyu, ucheb. posobie* (Ethics Law: From the origins of ethics and law to outlook), V. I. Bukreev, I. N. Rimskaya, Moskva, Yurayt, 2000, p. 336.
6. Malinovskiy A. A. *Kodeks professionalnoy etiki: ponyatie i yuridicheskoe znachenie* (Code of Professional Ethics: concept and legal significance), A. A. Malinovskiy, *Zhurnal rossiyskogo prava*, 2008, No. 4, pp. 39–44.
7. Pro pravyla etychnoi povedinky, *Zakon Ukrainy vid 17 travnia 2012*, No. 4722-VI (About the rules of ethical conduct: Law of Ukraine dated 17 May 2012 p. № 4722-VI), *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2013, No. 14, p. 779.
8. *Kodeks suddivskoi etyky* (Code of Judicial Ethics) [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: [http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki\(1\).pdf](http://court.gov.ua/userfiles/Kodex%20sud%20etiki(1).pdf).
9. *Pro zatverdzhennia Kodeksu profesiinoi etyky ta povedinky pratsivnykiv prokuratury*, Nakaz Heneralnoho prokurora Ukrainy vid 28 lystopada 2012, No. 123 (About approval of Code of Professional Ethics and behavior prosecutors: Prosecutor General Ukraine Decree of 28 November 2012 p. № 123), [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: http://www.gp.gov.ua/ua/kodet.html?_m=publications&_t=rec&id=113992.

10. *Pro zatverdzhennia Kodeksu profesiinoi etyky pratsivnyka derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*, Nakaz Derzhavnoi podatkovoi administratsii Ukrainy vid 7 liutoho 2006, N 59 (About approval of the Code of Professional Ethics of the State Tax Service of Ukraine, the State Tax Administration of Ukraine Decree dated February 7, 2006 g. N 59), [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GDPI7552.html.
11. *Pro zatverdzhennia Pravyl profesiinoi etyky notariusiv Ukrainy*, Nakaz Ministerstva yustytсии Ukrainy vid 14.03.2013 No. 431/5 (About approval of rules of professional ethics notaries Ukraine : Decree of the Ministry of Justice of Ukraine of 14.03.2013 №431/5), *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 2013, No. 24, p. 531.
12. *European Code of Notarial Professional Ethics* [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: <http://www.eesc.europa.eu/self-and-coregulation/full.asp?ID=61>.
13. *Principles of notarial ethics* [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: <http://www.uinl.org/148/principles-of-notarial-ethics>.
14. *Etyka dilovoho spilkuvannia: Kurs lektsii* (Ethics in business communication: Lectures), T. K. Chmut, H. L. Chaika, M. P. Lukashevych, I. B. Osechynska, 2-he vyd., stereotyp, K., MAUP, 2003, p. 208.
15. Cherepanova M. V. Aktualizatsiya eticheskikh kodeksov v kontekste sovremennoy kulturyi (Actualization of codes of ethics in the context of contemporary culture), M. V. Cherepanova, *Izvestiya Tomskogo politehnicheskogo universiteta*, 2013, T.322, No. 6, pp. 92–95.
16. Finogentova O. E. Sistema eticheskikh kodeksov v sovremennoy Rossii, (The system of ethical codes in contemporary Russia). E. Finogentova, E. V. Polozkov, *Vestnik Baltiyskogo federalnogo universiteta im. I. Kanta*, 2013, N0. 9, pp. 15–21.
17. Vasylevska T. E. Kodeksy povedinky deputativ yak instrumenty pidtrymky deputatskoi etyky (Codes of conduct for of Deputies as tools to support parliamentary ethics), T. E. Vasylevska, *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, 2013, No. 2, pp. 5–13.
18. Rohova O. H. Zastosuvannia etychnykh kodeksiv u medytsyni (The application of codes of ethics in medicine), O. H. Rohova, *Visnyk Akademii advokatury Ukrainy*, 2012, Vyp. 2, pp. 30–38.
19. Cherepanova M. V. Transformatsii eticheskikh kodeksov v kontekste sovremennoy sotsiokulturnoy sistemyi (Transformation codes of ethics in the context of contemporary socio-cultural system), M. V. Cherepanova, *Istoricheskie, filosofskie, politicheskie i yuridicheskie nauki, kulturologiya i iskusstvovedenie. Voprosyi teorii i praktiki*, Tambov, Gramota, 2014, No. 5 (43), v 3 ch., Ch. III, pp. 205–207.

М. А. ВОРОНИНА

ПРАВОВАЯ ПРИРОДА ЭТИЧЕСКИХ КОДЕКСОВ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ СООБЩЕСТВ

В статье на основе современных теоретических разработок и анализа действующего законодательства Украины исследуется система социальных норм, их классификация в юридической литературе, в частности, корпоративных норм, их особенности в сравнении с нормами права по происхождению, порядку принятия, по адресатам, на которых они распространяются, волевым признакам, форме внешне-го выражения, специфике санкций, и предлагается авторское понимание правовой природы этических кодексов профессиональных сообществ.

Ключевые слова: социальные нормы, классификация социальных норм, правила этического поведения, этические кодексы профессиональных сообществ.

M. A. VORONINA

LEGAL NATURE OF ETHICS CODES OF PROFESSIONAL ASSOCIATIONS

Problem setting. *Basing on modern theoretical development and analysis of current legislation of Ukraine, the article studies the system of social norms, their classification in the law literature, especially corporate norms, and their peculiarities compared to the rules of law by their origin, method of adoption, subjects to which they are applied, acts of will, form of external expression, specific nature of sanctions. The article suggests author's own conception of the legal nature of the ethics codes of professional associations.*

Analysis of recent researches and publications. *The following representatives of the juridical and social sciences at various times gave their attention to studying of this question in the past and in the modern literature: S. S. Alekseyev, S. A. Aliynyk, T. Y. Vasylevska, V. V. Holovchenko, T. V. Kashanina, B. Lepko, V. L. Medvedeva, V. S. Nersesians, P. M. Rabinovych, M. I. Rudakevych, O. Y. Finogentova, Y. V. Polozkov, G. P. Chayka, M. V. Cherepanova and others.*

Purposes of research. *Determination of the legal nature of the ethics codes of professional associations and their role in civil society depending on subjects who are covered by their action; of peculiarities of legal regulation of the relations associated with the ethical behavior of these subjects; determination of rules, standards, of their behavior with the third parties and in the structure of associations themselves.*

Paper objective. *Professional ethics codes comprise ordered ethics prescriptions, which complement provisions of legislative acts, regulating activities of judges, procurators, lawyers, pharmacists, physicians, journalists and other representatives of important and socially significant occupations. The basic reasons conditioning adoption of ethics codes include practical unavailability to regulate on legislative level all the aspects of professional activity of associations by simple preservation of rights and obligations, without taking into account peculiarities of professional behavior of individual groups of specialists. Additionally, the mechanism of adoption of ethics codes without participation of the state is a method of harmonization of relations inside the civil society by the society itself, and it evidencing advantage of the private law over norms of the public law and is an index of the social maturity.*

Conclusions and prospects for the development.

1. *Social norms are the generic term, related to the legal and corporate norms. Corporate norms along with legal norms are the basic normative regulator in the society.*

2. *The difference of corporate norms from the other social norms consists in their subjective directivity (influence on set of individuals, which belong to definite professional association), methods of their setting (the norms are set by the corporate body, communicated to all participants of corporate relations and are effective upon their official cancellation or upon termination of activity of the organization itself), specific mechanism of corporate coercion.*

3. *By their own legal nature the ethics codes of professional associations are codified regulatory acts, adopted by the representatives of definite profession containing compulsory moral and ethical prescriptions, ordered in accordance with the specific nature of the activities of professionals union (association) and regulating professional behavior of its participants.*

4. *The initial normative material in creation of ethics codes are the corporate norms. In the process of regulation of professional association activities, the correlation between corporate norm and legal norm occurs, and it reflects in inclusion of corporate regulator to the mechanisms of legal regulation of social relationships.*

5. *Ethics codes of professional association are normative and not legal acts, they are adopted by the administrative bodies of professional associations, and not by government bodies, and their*

implementation is provided by non-juridical methods, which are peculiar only to them. In case when corporative norms of ethics code are used along with the legal norms of the definite sphere of law, the legal liability occurs. In ethics codes the prohibitive and obliging norms are prevailing.

Key words: *social norms, classification of social norms, rules of ethics behavior, ethics codes of professional associations.*

Вороніна М. А. Правова природа етичних кодексів професійних співтовариств [Електронний ресурс] / М. А. Вороніна // Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид. – 2014. – № 2 (3). – Режим доступу: http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2014/12/Voronina_M.pdf.